

Suzana Jagić

OŠ Ivana Kukuljevića Sakcinskog, Ivanec

suzana.jagic@skole.hr

Inkluzija u projektu „I ti i ja gradimo prijateljstvo“

Sažetak

Iz vannastavna aktivnost Mali građani – Volonterski klub „Iksići” u OŠ Ivana Kukuljevića Sakcinskog, Ivanec nositelj je projekta iz područja Građanskog odgoja i obrazovanja po metodi Projekt građanin s ciljem postizanja pozitivne promjene u zajednici. Projekt je usmjeren na pružanje potpore članovima Udruge Ivanečko sunce, osobama s intelektualnim oštećenjima. Uz opći cilj potpore, projekt je pomogao uključivanju Sunčeka u život lokalne zajednice. Izlaganjem će biti predstavljene aktivnosti projekta „I ti i ja gradimo prijateljstvo” u kojem je ostvarena inkluzija osoba s posebnim potrebama i učenika koji nastavu prate po redovnom, individualiziranom i posebnom kurikulumu. Uspješnost projekta ogleda se u aktivnoj učeničkoj participaciji, uključenosti škole, udruge, roditelja i lokalne zajednice. Ostvarivanju socijalne inkluzije i poboljšanju kvalitete života najranjivijih skupina pomogla je i digitalna tehnologija. Predavačica će pokazati digitalnu knjigu (*Book Creator*) kao rezultat zajedničke aktivnosti *Božić s prijateljima*. Korisnici Udruge mogu je pregledavati, slušati, čitati, zabaviti se igrama, poslušati osobne čestitke i nakon provedenog događanja. U čitanju digitalne knjige Sunčeka slušaju glas umjetne inteligencije i prate jednostavni tekst koji im pomaže učenju izgovora. Izlaganje je namijenjeno svim zainteresiranim za pitanja podrške i socijalne uključenosti osoba s teškoćama u razvoju. Projekt „I ti i ja gradimo prijateljstvo” uspješan je primjer dobre prakse u kojem je ostvarena socijalna, a u projektnoj aktivnost *Božić s prijateljima* je uz primjenu timskog rada, digitalne tehnologije i umjetne inteligencije, ostvarena i digitalna inkluzija sudionika.

Ključne riječi: izvannastavana aktivnost, digitalna knjiga, projekt.

1. Uvod

Mali građani – Volonterski klub „Iksići” izvannastavna je aktivnost u OŠ Ivana Kukuljevića Sakcinskog, Ivanec. Škola se nalazi u gradu „pored jedne vel'ke gore” u Varaždinskoj županiji i ima dugu tradiciju postojanja (1839. – 2025.). Školske godine 2024./2025. školu je pohađalo 743 učenika. U izvannastavnu aktivnost bili su uključeni učenici šestih i osmih razreda koji su prethodne školske godine pokrenuli projekt iz područja građanskog odgoja i obrazovanja u povezanosti s drugim međupredmetnim temama. Bio je to osmi projekt ostvaren po metodi Projekt građanin u našoj školi. Projekt građanin kulminacija je interaktivnog programa građanskog odgoja i obrazovanja te izvrsna prilika za istraživački rad učenika i povezivanje različitih međupredmetnih tema, kao i stjecanje brojnih kompetencija. Kroz navedenu se metodu i građanski odgoj i obrazovanje učenici pripremaju za oživotvorenje odredbi definiranih Ustavom Republike Hrvatske (Hrvatski sabor, 1990). Učenici sustavno uče koja su prava i odgovornosti građana u demokraciji, a kroz takvo se učenje osposobljavaju za aktivnog i odgovornog građanina, nositelja društvene promjene koji poznaje i razumije društveno-političke procese, kritički ih promišlja i nenasilno djeluje s ciljem smanjenja društvene nejednakosti i poticanja društvene uključenosti te sudjeluje u razvoju demokratske građanske kulture u svojoj školi, gradu, državi i široj zajednici (Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, 2014). Škola u kojoj se provodi Projekt građanin svoje učenike poučava da demokracija ovisi o aktivnom sudjelovanju građana u odlučivanju na svim razinama (MZO, 2019) čime se ostvaruje cilj građanskog odgoja i obrazovanja. Definiranjem cilja

građanskog odgoja i obrazovanja istaknut je zahtjev pojedinca za demokratskim odgojem, a taj se interes u ovom projektu odnosi na društvenu dimenziju u smislu društvene solidarnosti škole i šire zajednice, razvoj socijalne i komunikacijske vještine važne za ophođenje s drugim ljudima te ljudsko-pravnu dimenziju kroz koju se uči o pravima i odgovornostima te zaštiti svojih i tuđih prava, a u smislu odgovornog ponašanja svakog pojedinca u zajednici. Povezano s time, definiran je cilj projekta „I ti i ja gradimo prijateljstvo”, a to je da su njime poticani učenici na aktivno sudjelovanje u životu škole i šire zajednice s namjerom postizanja pozitivne promjene u gradu u kojem žive i u kojem se nalazi škola. Projekt se temeljio na suradnji izvannastavne aktivnosti Malih građana – Volonterskog kluba „Iksići” s Udrugom Ivanečko sunce. Bio je usmjeren na pružanje potpore Sunčecima, osobama s intelektualnim oštećenjima s područja gradova Ivanec i Lepoglava te općina Maruševac, Klenovnik, Donja Voća i Bednja. Uz opći cilj potpore, korisnici Udruge Ivanečko sunce kroz više su se provedenih aktivnosti tijekom projekta aktivno uključili u život lokalne zajednice. U projektu „I ti i ja gradimo prijateljstvo” učenici su najprije uočili problem s kojim se suočava njihova zajednica, a to je grad. Nakon što su definirali problem, istraživali su ga i dokumentirali u suradnji s učiteljicom i pojedinim roditeljima. Nakon istraživanja, oblikovali su plan akcije u kojem su opisali korake koje trebaju poduzeti da bi njihov prijedlog javne politike doprinio rješavanju uočenog problema. Projekt u kojem su uočili, istražili i proveli akcijski plan rješavanja problema u svojoj društvenoj zajednici veoma je uspješno predstavljen s najvišim ocjenama i pohvalama Povjerenstava na županijskoj i državnoj Smotri projekata iz Građanskog odgoja i obrazovanja (AZOO, 2024). Projekt, kao i uspješne dugogodišnje aktivnosti Malih građana, prepoznatljive su i prema njihovom logu koji je kreiran u digitalnom alatu *Bojanje*.

2. Dionice projekta

Dionice ili koraci u Projektu građanin su: Izbor problema, Istraživanje društvene važnosti problema, Oblikovanje mogućih rješenja problema, Izbor najboljeg pristupa rješenju problema, Razvoj plana akcije, Predstavljanje plana akcije široj zajednici, Javno predstavljanje ponuđenog rješenja problema.

Izbor problema

Mali građani bili su u školskoj godini 2023./2024. učenici petih razreda. Još u razrednoj nastavi sudjelovali su u volonterskim aktivnostima Volonterskog kluba „Iksići” koji djeluje u školi. Aktivno su se uključili u organizaciju i provedbu izložbeno-prodajnih aktivnosti uoči Uskrsa 2023. Organizirali su izložbu i prodaju prigodnih uskrasnih proizvoda izrađenih u Udruzi Ivanečko sunce. Osim što su doprinijeli ostvarivanju materijalnog prihoda potrebnog za rad Udruge, upoznali su se i s tajnicom Udruge gospođom Snježanom Vuglač Rogina kojoj su postavili pitanja o njenim članovima i drugim aktivnostima koje provodi Udruga. Dolaskom u peti razred izrazili su želju za nastavkom suradnje i da se kao Mali građani, ujedno i volonteri „Iksići”, aktivno uključe u život Udruge Ivanečko sunce te tako pruže potporu osobama s intelektualnim oštećenjima koje su ograničene djelovanjem u svakodnevnom životu i obavljanju osnovnih svakodnevnih aktivnosti. Projektom koji su započeli, nastojali su ublažiti njihovu socijalnu, a ponekad i obiteljsku izolaciju te im pružiti emocionalnu podršku, uz želju da projekt postane dugoročan te da u ostvarivanju dobije podršku lokalne zajednice.

Istraživanje društvene važnosti problema

Na početku projekta učenici su istraživali mrežne stranice Udruge Ivanečko sunce, proučili dokumente i zakone o volontiranju, a posebno knjižicu primjerenu njihovoj dobi, *Volonterkovi savjeti* (Tešija, 2015). Bila im je veoma zanimljiva i poticajna. Za učenike petih i dva osma razreda sastavili su kratki upitnik u kojem su ih pitali o mogućoj suradnji s Udrugom Ivanečko sunce i njihovom stavu o osobama s posebnim potrebama. Upitnik su kasnije dali i učenicima sedmih razreda. Prvi dobiveni rezultati upitnika pokazali su da učenici petih razreda žele surađivati s Udrugom Ivanečko sunce i provoditi zajedničke aktivnosti kako bi bolje upoznali članove. Od dva osma razreda priključile su se odmah dvije učenice. S izborom problema i idejom pokretanja projekta upoznali su i ravnatelja škole, gospodina Damira Jagića koji je Malim građanima kao i uvijek dao podršku za daljnje djelovanje.

Oblikovanje mogućih rješenja problema

Na sastancima Malih građana raspravljali su o uočenom problemu te oblikovali nekoliko politika o mogućem rješenju. Cilj je bio uz potporu, osmisliti i zajedničke aktivnosti s Udrugom Ivanečko sunce čiji bi se članovi uključili u život lokalne zajednice. Aktivnosti projekta bile su podijeljene u dvije etape. U prvoj etapi projekta predložili su aktivnosti objedinjene nazivom *Božić s prijateljima* jer su ih planirali provesti tijekom prvog obrazovnog razdoblja. Prijedlozi su bili: Druženje Malih građana i Sunčeka u prostorijama Udruge Ivanečko sunce – igranje društvenih igara i zajedničke kreativne radionice, zatim organizacija Božićne radionice u školi ili Udruzi na kojoj bi se izrađivali božićni ukrasi, a na organiziranom Adventu u školi prodavali proizvodi Udruge. Predložena je Božićna priredba u našoj školi sa zajedničkom organizacijom programa i zajedničkim točkama, a na kraju koje bi kreirali digitalne sadržaje o provedenim aktivnostima koje bi korisnici Udruge mogli pregledavati, slušati i čitati nakon završenih događanja. U drugoj etapi projekta predložene su aktivnosti tijekom drugog obrazovnog razdoblja: nastavak druženja Malih građana i Sunčeka u prostorijama Udruge s time da bi se priključivali i novi članovi. Predloženo je održavanje Uskrsne radionice u školi ili Udruzi i zajednička izrada uskrsnih proizvoda, kao i njihova prodaja u školi. Zadnji prijedlog bio je zajednički izlet do Područne škole Prigorec uz druženje i igre. Nakon rasprave, navedene su jake i slabe strane svake predložene aktivnosti te su se učenici odlučili za odabir rješenja za koja su pretpostavili da će postići najbolje rezultate.

Izbor najboljeg pristupa rješavanju problema

Nakon provedenih uvodnih priprema i zajedničke rasprave, odabrana politika bila je provođenje više zajedničkih aktivnosti Malih građana – Volontera „Iksića” s Udrugom Ivanečko sunce. Definiran je kalendar odlaska u prostorije Udruge, a dogovoreno je da se projekt provodi i u budućnosti. Za vrijeme posjeta Udruzi, dogovorena je organizacija Božićne priredbe u školi i njezin datum održavanja. Isplanirane su zajedničke točke nastupa uz pomoć vlč. Leonarda Šardija iz Varaždinske biskupije, povjerenika za pastoral osoba s invaliditetom i njihovih obitelji. On jednom mjesečno dolazi u Udrugu i članovima pomaže u svladavanju znakovnog jezika na kojem su u projektu uvježbane dvije pjesme za zajedničku priredbu *Božić s prijateljima*. Odlučeno je da naslov pjesme „I ti i ja gradimo prijateljstvo” postane naziv projekta. Provedene aktivnosti *Božić s prijateljima* bilježile su se uređivanjem digitalne knjige *Bookcreator* u kojoj se nalazi i božićna čestitka za sve članove Udruge te kraći videozapisi koje korisnici mogu pregledavati, slušati, čitati, zabaviti se igrama, poslušati osobne čestitke i nakon provedenog događanja. Pri tome je korištena IKT-a i jednostavni oblici umjetne inteligencije. Osmišljene su zajedničke aktivnosti tijekom druge faze projekta uz ravnopravno sudjelovanje članova Udruge i Malih građana – „Iksića”. Pomoć je pružena i u nabavci materijala za zajedničku uskrsnu radionicu. Sve aktivnosti projekta objavljujane su redovito na mrežnoj i na

Facebook stranici škole. Učenici su bili veoma motivirani za zajednički timski rad i otvoreni za prihvaćanje tehnologije u smislu kreiranja digitalnih sadržaja o zajedničkim aktivnostima kako bi i na taj način pružili podršku najranjivijim članovima društva te im u konačnici pomogli u socijalnom uključivanju u život lokalne zajednice.

Slika 1. Mali građani – volonteri „Iksići“ u Udruzi Ivanečko sunce (Izvor: S. Jagić)

Realizacija planiranih aktivnosti

Planirane aktivnosti vodile su rješenju uočenog problema. Realizirana su zajednička druženja u prostorijama Udruge, Božićna radionica i prigodna prodaja u školi. Posebno je uspješna bila zajednička glazbeno-scenska božićna priredba *Božić s prijateljima* održana u školi. Za članove Udruge bilo je to neprocjenjivo iskustvo i prilika za izražavanje osobnosti i kreativnosti u socijalnoj sredini. Ivanečka Sunčeka uključila su se u Božićnu priredbu, aktivnostima recitiranja i ritmizirajućeg pjevanja uz primjenu znakovnog jezika pri čemu su djelovali kao dio skupine zajedno s Malim građanima – volonterima „Iksićima“. U Božićnoj priredbi sudjelovali su i članovi školskog zbora s voditeljicom, plesači Anja i Ivan s razrednicom, dok su scenski nastup pripremili članovi dramske družine 3. c razreda i njihova učiteljica. Svi sudionici osjećali su se zadovoljno i jednako važno u postizanju uspjeha. Kao rezultat aktivnosti *Božić s prijateljima* nastala je digitalna knjiga izrađena u alatu *Bookcreator*. Započinje najavnim videom kreiranim umjetnom inteligencijom, slijede slikovni i kratki glazbeni videozapisi, video s glazbenom čestitkom koju su snimili Šimun i Ana. Snimili su je za svakog člana Udruge kao i pjesmu na znakovnom jeziku „I ti i ja gradimo prijateljstvo“. U digitalnoj knjizi su i jednostavne interaktivne *puzzle* za prisjećanje na lijepe zajedničke trenutke te na kraju kratki video s generiranim fotografijama. U ovoj aktivnosti kreiran je i logo „Božić s prijateljima“. U čitanju digitalne knjige članovi Udruge slušaju glas umjetne inteligencije i prate jednostavni tekst. Videa s pjesmama na znakovnom jeziku omogućuju ponavljanje pjesme kod kuće ili u Udruzi kad nema voditelja za znakovni jezik. Posebno je bila uspješna prigodna

Božićna prodaja u školi na kojoj je za Udrugu Ivanečko sunce ostvarena lijepa materijalna dobit u iznosu od 763.82 eura. Za Uskrsne radionice u Udruzi poduzeće Bernarda Nova d. o. o. iz Nedeljanca dodijelilo je donaciju materijala od spužve, a u školi je organizirana Uskrsna prodaja.

Slika 2. Znakovni jezik na zajedničkoj glazbeno-scenskoj priredbi *Božić s prijateljima* (Izvor: S. Jagić)

Predstavljanje provedenih aktivnosti široj zajednici

Projekt je veoma uspješno predstavljen na županijskoj Smotri projekata iz građanskog odgoja i obrazovanja u Varaždinu, a zatim i na državnoj Smotri u Zagrebu. Na županijsku Smotru došle su i predstavnice Udruge Ivanečko sunce. Svim članovima Udruge i njihovim roditeljima te predstavnicima Grada Ivanca projekt je predstavljen na Godišnjoj skupštini Udruge Ivanečko sunce, a prijavljen je i na natječaj za Nagradu „Emil Paravina“ nakon čega su Mali građani bili pozvani u Novinarski dom u Zagrebu na svečano proglašenje najboljih projekata.

Projekt je pokazao svoju održivost i njegovi su rezultati bili vidljivi sljedeće školske godine, 2024./2025. U volonterske aktivnosti u Udruzi u novoj se školskoj godini uključio veći broj učenika među kojima su bili i učenici s individualiziranim i posebnim kurikulumima i iz drugih udruga. Njihove zajedničke aktivnosti završile su prekrasnim zajedničkim izletom u Međimurje, ali i planovima za novu 2025./2026. školsku godinu.

Slika 3. Završni volonterski izlet s Udrugom Ivanečko sunce, lipanj 2025.
(Izvor: S. Jagić)

3. Zaključak

Uspješnost projekta „I ti i ja gradimo prijateljstvo“ ogleda se u aktivnoj participaciji učenika, učitelja, škole, udruge, roditelja učenika i korisnika udruge te lokalne zajednice (grad). Zajedničkim radom svih dionika ostvaren je cilj projekta, a to je pozitivna promjena u zajednici.

Ostvarivanju socijalne inkluzije i poboljšanju kvalitete života najranjivijih skupina pomogla je i digitalna tehnologija i kreiranje digitalne knjige u alatu *Book Creator* kao rezultat zajedničke aktivnosti *Božić s prijateljima*. Korisnici Udruge mogu je pregledavati, slušati, čitati, zabaviti se igrama, poslušati osobne čestitke i nakon provedenog događanja. U čitanju digitalne knjige Sunčeka slušaju glas umjetne inteligencije i prate jednostavni tekst koji im pomaže učenju izgovora. Projekt je održiv i priključuju mu se učenici s individualiziranim i posebnim kurikulumima.

4. Literatura

Agencija za odgoj i obrazovanja (2024), *Smotra projekata – 2024. iz građanskog odgoja i obrazovanja*

https://www.azoo.hr/app/uploads/2024/09/ZBORNIK_PG_2024_DV_OS_i_SS.pdf
(pristupljeno 9. 7. 2025.)

Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019), *Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu građanski odgoj i obrazovanje za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj*
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_217.html (pristupljeno 10. 7. 2025.)

Sabor Republike Hrvatske (1990), Ustav Republike Hrvatske https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1990_12_56_1092.html (pristupljeno 10. 7. 2025.)

Tešija, T. (2015), *Volonterkovi savjeti. Volonterska početnica za učenike osnovnih škola*, Volonterski centar Zagreb, MZOS

Zenzerović, Šloser, I. (ur.) (2014), *Znam, razmišljam, sudjelujem. Priručnik za nastavnike. Pomoć u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja*, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske